Збірник праць Ін-ту математики НАН України 2015, том 12, № 3, 78–96

УДК 517.5

Волошин Г.А.[1,2]***, Маслюченко В.К.***[1]***,***
Маслюченко О.В.[1,3]

[1] *(Чернівецький національний університет ім.Ю.Федьковича, Чернівці)*

[2] *(Буковинський державний фінансово-економічний університет, Чернівці)*

[3] *(Instytut Matematyki, Akademia Pomorska w Slupsku, Slupsk, Polska)*

Про беровість простору нарізно неперервних функцій

We propose three methods for proving that locally convex space $S = CC[0,1]^2$ of separately continuous functions $f : [0,1]^2 \to \mathbb{R}$ on the square $[0,1]^2$ with topology of layer-wise uniform convergence is the set of the first category, therefore, is not Baire space. The methods of ε-nets, function of calculation or topological games were used in this research. These approaches were generalized on spaces $CC(X \times Y)$ of separately continuous functions $f : X \times Y \to \mathbb{R}$, which were topologized respectively.

Запропоновано три методи доведення того, що локально опуклий простір $S = CC[0,1]^2$ нарізно неперервних функцій $f : [0,1]^2 \to \mathbb{R}$ на квадраті $[0,1]^2$ з топологією пошарово рівномірної збіжності є множиною першої категорії, отже, не є берівським. Вони використовують ε-сітки, функцію обчислення чи топологічні ігри. Ці підходи узагальнено на простори $CC(X \times Y)$ нарізно неперервних функцій $f : X \times Y \to \mathbb{R}$, які відповідним чином топологізовано.

1. Вступні зауваження. Для топологічних просторів X, Y і Z символом $CC(X \times Y, Z)$ ми позначаємо сукупність усіх нарізно неперервних відображень $f\colon X \times Y \longrightarrow Z$. При $Z = \mathbb{R}$ сукупність

$CC(X \times Y) = CC(X \times Y, \mathbb{R})$ утворює дійсний векторний простір. Якщо X і Y — це компактні простори, то ми можемо ввести передномри на векторному просторі $CC(X \times Y)$, покладаючи для довільних $x \in X$ і $y \in Y$: $\|f\|^x = \|f^x\|_\infty$, $\quad \|f\|_y = \|f_y\|_\infty$, де $\|g\|_\infty = \max\limits_{t \in T} |g(t)|$ — рівномірна норма неперервної функції $g\colon T \longrightarrow \mathbb{R}$, заданої на компактному просторі T, і $f^x(y) = f_y(x) = f(x, y)$. Сукупність переднорм $\mathcal{N}(X, Y) = \{\| \cdot \|^x : x \in X\} \cup \{\| \cdot \|_y : y \in Y\}$ породжує на просторі $CC(X \times Y)$ деяку локально опуклу топологію, яку ми позначатимемо символом $\mathcal{T} = \mathcal{T}(X, Y)$. Вона називається *топологією пошарово рівномірної збіжності*. Для кожної точки $p = (x, y) \in X \times Y$ введемо переднорму N_p на $CC(X \times Y)$, покладаючи $N_p(f) = \max\{\|f\|^x, \|f\|_y\} = \max\limits_{q \in cr(p)} |f(q)|$, де $cr(p) = (\{x\} \times Y) \cup (X \times \{y\})$. Легко перевірити, що локально опукла топологія, що породжується сукупністю переднорм $\mathcal{N}(X \times Y) = \{N_p : p \in X \times Y\}$ збігається з топологією $\mathcal{T}$.

Топологія $\mathcal{T}(X, Y)$ у випадку $X = Y = [0, 1]$ була введена в тезах [1], а її властивості вивчалися в праці [2], де, зокрема, було встановлено, що локально опуклий простір $S = (CC[0, 1]^2, \mathcal{T})$ — це повний сепарабельний неметризовний локально опуклий простір. Там також була окреслена програма дослідження подальших властивостей локально опуклого простору S.

Тут ми починаємо реалізовувати цю програму з дослідження питання про беровість простору S. Ми доводимо трьома істотно різними способами, що простір S не берівський. Перший використовує ε-сітки і дає явне зображення S у вигляді об'єднання послідовності ніде не щільних множин, він узагальнюється на випадок метризовних компактів без ізольованих точок. Другий базується на тому, що для компактів X і Y без ізольованих точок і простору $Z = CC(X \times Y)$, наділеному топологією пошарово рівномірної збіжності, функція обчислення $\Phi\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$, $\Phi(x, y, z) = z(x, y)$, нарізно неперервна і скрізь розривна. Цей спосіб застосовний до таких компактів X і Y без ізольованих точок, для яких для берівського простору Z кожна нарізно неперервна функція $f\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$ має хоча б одну точку неперервності, наприклад, для компактів з першою аксіомою зліченності. Третій спосіб використовує гру Банаха-Мазура та ідеї праць [4, 5] і застосовний для довільних компактів без ізольованих точок чи навіть у загальнішому випадку (теорема 9). Таким чином, в цій статті встановлено, що для довільних компактів X і Y без ізольованих точок простір $CC(X \times Y)$ з топологією пошарово рівномірної збіжності не берівський, а є множиною першої категорії в собі. Цей результат анонсовано в тезах [3].

2. Побудова ε-сіток у просторах без ізольованих точок. Нагадаємо, що підмножина A метричного простору (T, d) називається *ε-сіткою* множини $E \subseteq T$, якщо для кожного $t \in E$ існує такий елемент $a \in A$, що $d(t, a) < \varepsilon$. Якщо множина E для кожного $\varepsilon > 0$ має скінченну ε-сітку $A \subseteq T$, то вона називається *цілком обмеженою.* Легко перевірити [6, с.143, теорема 2], що цілком обмежена множина E для кожного $\varepsilon > 0$ має скінченну ε-сітку B, що міститься в E.

Точка t множини E в топологічному просторі T називається *ізольованою* в E, якщо існує такий її окіл U в T, що $U \cap E = \{t\}$.

Нам будуть потрібні деякі допоміжні твердження, в яких використовується поняття ε-сітки, для доведення неберовості простору S першим способом.

Лема 1. *Нехай (T, d) — метричний простір і E – цілком обмежена множина в T без ізольованих точок. Тоді для кожного $\varepsilon > 0$ існують такі дві скінченні ε-сітки A і B множини E, що $A \cap B = \varnothing$ і $A \cup B \subseteq E$.*

Доведення. Нехай $\varepsilon > 0$. Оскільки множина E цілком обмежена, то в ній існує деяка скінченна ε-сітка A. Множина $E \backslash A$ теж цілком обмежена, бо $E \backslash A \subseteq E$. Тому існує така $\frac{\varepsilon}{2}$-сітка B множини $E \backslash A$, що $B \subseteq E \backslash A$. Покажемо, що B — це ε-сітка множини E. Нехай $t \in E$. Якщо $t \notin A$, то існує такий елемент $b \in B$, що $d(t, b) < \frac{\varepsilon}{2} < \varepsilon$. Припустимо, що $t \in A$. Число $\delta_0 = \min\{d(t, a) : a \in A, a \neq t\}$ обов'язково існує, адже множина A скінченна, і більше нуля. Покладемо $\varepsilon_0 = \min\{\delta_0, \frac{\varepsilon}{2}\}$ і розглянемо окіл $U_0 = \{u \in T : d(u, t) < \varepsilon_0\}$ точки t в T. Оскільки точка t не ізольована, то існує такий елемент $u_0 \in U_0 \cap E$, що $u_0 \neq t$. Ясно, що $u_0 \notin A$, бо $u_0 \neq t$ і $d(a, t) \geq \delta_0 \geq \varepsilon_0$ для кожного $a \in A \backslash \{t\}$, а $d(u_0, t) < \varepsilon_0$. Таким чином, $u_0 \in E \backslash A$, отже, для нього існує такий елемент $b_0 \in B$, що $d(u_0, b_0) < \frac{\varepsilon}{2}$. Тоді $d(t, b_0) \leq d(t, u_0) + d(u_0, b_0) < \varepsilon_0 + \frac{\varepsilon}{2} \leq \frac{\varepsilon}{2} + \frac{\varepsilon}{2} = \varepsilon$. Ми з'ясували, що B — це ε-сітка множини E, крім того, $A \cap B = \varnothing$, бо $B \subseteq E \backslash A$. Отже, шукані скінченні ε-сітки A і B множини E побудовані.

Лема 2. *Нехай E і F — підмножини метричного простору (T, d), такі, що $E \subseteq F \subseteq \overline{E}$, $0 < \varepsilon_0 < \varepsilon$ і A — ε_0-сітка множини E, що* *міститься в E. Тоді A буде ε-сіткою множини F, що міститься в F.*

Доведення. Нехай $u \in F$ і $\delta = \varepsilon - \varepsilon_0$. Оскільки $F \subseteq \overline{E}$ і $\delta > 0$, то існує така точка $t \in E$, що $d(u,t) < \delta$. Для точки t знайдемо таке $a \in A$, що $d(t,a) < \varepsilon_0$. Тоді $d(u,a) \le d(u,t) + d(t,a) < \delta + \varepsilon_0 = \varepsilon$. Таким чином, A — це ε-сітка множини F, причому $A \subseteq E \subseteq F$.

3. Леми про підмножини простору $CC(X\times Y)$, що породжені ε-сітками. Нехай X і Y — метричні простори. Відстані між елементами x' і x'' чи y' і y'' у просторах X і Y відповідно позначимо символами $|x'-x''|_X$ і $|y'-y''|_Y$. Для точок $p' = (x', y')$ і $p'' = (x'', y'')$ з добутку $P = X \times Y$ покладемо

$$d(p',p'') = |p'-p''|_P = \max\{|x'-x''|_X, |y'-y''|_Y\}.$$

Легко перевірити, що d – це метрика на P, яка породжує топологію добутку на P. При цьому ε-окіл $W_\varepsilon(p_0) = \{p \in P : d(p,p_0) < \varepsilon\}$ точки p_0 в добутку P є добутком $U_\varepsilon(x_0) \times V_\varepsilon(y_0)$ ε-околів $U_\varepsilon(x_0) = \{x \in X : |x-x_0|_X < \varepsilon\}$ і $V_\varepsilon(y_0) = \{y \in Y : |y-y_0|_Y < \varepsilon\}$ у просторах X і Y, відповідно.

Нехай X і Y — це метричні компакти. Тоді їх добуток $P = X \times Y$ з вище введеною метрикою d теж буде метричним компактом. Ті ε-сітки, що ми далі будемо розглядати в добутку P стосуються саме цієї метрики d.

Лема 3. *Нехай X і Y — метричні компакти, $P = X \times Y$, $\varepsilon > 0$, $c \in \mathbb{R}$ і*

$$G = \{f \in CC(X\times Y) : \exists\, \textit{скінченна } \varepsilon\textit{-сітка } A \textit{ в } P, \textit{ така, що}$$

$$(\forall p \in A)(f(p) < c)\}.$$

Тоді G — це відкрита множина у просторі $CC(X \times Y)$.

Доведення. Нехай $f_0 \in G$. Тоді існує така скінченна ε-сітка $A = \{p_1, \ldots, p_n\}$ в P, що $f_0(p_k) < c$ для кожного $k = 1, \ldots, n$. Введемо числа $\varepsilon_k = c - f_0(p_k)$ для $k = 1, \ldots, n$ і $\varepsilon = \min\{\varepsilon_k : k = 1, \ldots, n\}$. Ясно, що $\varepsilon > 0$. Розглянемо окіл

$$O = \{f \in CC(X\times Y) : \max_{k=1,\ldots,n} N_{p_k}(f - f_0) < \varepsilon\}$$

точки f_0 у просторі $CC(X \times Y)$ і покажемо, що $O \subseteq G$.

Нехай $f \in O$. Тоді

$$f(p_k) = f_0(p_k) + f(p_k) - f_0(p_k) \le f_0(p_k) + |f(p_k) - f_0(p_k)| \le$$

$$\le f_0(p_k) + N_{p_k}(f - f_0) < f_0(p_k) + \varepsilon \le f_0(p_k) + \varepsilon_k = c$$

для кожного $k = 1, \dots, n$, отже, $f \in G$. Це і доводить відкритість множини G в $CC(X \times Y)$.

Зауважимо, що насправді множина G з леми 3 відкрита у просторі $CC(X \times Y)$ з топологією поточкової збіжності, яка слабша від топології $\mathcal{T}$.

Аналогічно доводиться і відкритість множини

$$H = \{f \in CC(X \times Y) : \exists\, \text{скінченна}\, \varepsilon\text{-сітка}\, B \,\text{в}\, P, \text{ така, що}$$

$$(\forall p \in B)(f(p) > c)\}.$$

Лема 4. *Нехай X і Y — метричні компакти без ізольованих точок, $P = X \times Y$, $c_1 < c_2$, $\varepsilon > 0$ і G — це множина всіх тих функцій $f \in CC(X \times Y)$, для яких існують такі скінченні ε-сітки A і B в P, що $f(p) < c_1$ на A і $f(p) > c_2$ на B. Тоді множина G відкрита і всюди щільна в $CC(X \times Y)$.*

Доведення. Розглянемо множини

$$G_1 = \{f \in CC(X \times Y) : \exists\, \text{скінченна}\, \varepsilon\text{-сітка}\, A \,\text{в}\, P | f(p) < c_1 \,\text{на}\, A\},$$

$$G_2 = \{f \in CC(X \times Y) : \exists\, \text{скінченна}\, \varepsilon\text{-сітка}\, B \,\text{в}\, P | f(p) > c_2 \,\text{на}\, B\}.$$

Ясно, що $G = G_1 \cap G_2$. За доведеним вище множини G_1 і G_2 відкриті, тому і множина G відкрита в $CC(X \times Y)$.

Доведемо, що G — всюди щільна множина в $CC(X \times Y)$. Нехай $f_0 \in CC(X \times Y)$, $p_1, \dots, p_n \in P$, $p_k = (x_k, y_k)$, $\delta > 0$ і

$$O = \{f \in CC(X \times Y) : \max_{k=1,\dots,n} N_{p_k}(f - f_0) < \delta\}$$

— базисний окіл точки f_0 у просторі $CC(X \times Y)$. Покажемо, що $O \cap G \neq \varnothing$. Розглянемо замкнену в P множину $F = \bigcup\limits_{k=1}^{n} cr(p_k)$ і її доповнення $E = P \setminus F$. Спочатку з'ясуємо, що $\overline{E} = P$.

Нехай $X_0 = X \setminus \{x_1, \ldots, x_n\}$ і $Y_0 = Y \setminus \{y_1, \ldots, y_n\}$. Оскільки $p = (x, y) \in F$ тоді і тільки тоді, коли $x = x_k$ або $y = y_k$ для деякого $k = 1, \ldots, n$, то $p = (x, y) \in E = P \setminus F$ тоді і тільки тоді, коли $x \neq x_k$ і $y \neq y_k$ для кожного $k = 1, \ldots, n$, тобто $x \in X_0$ і $y \in Y_0$. Таким чином, $E = X_0 \times Y_0$. З того, що простори X і Y не мають ізольованих точок, легко вивести, що $\overline{X_0} = X$ і $\overline{Y_0} = Y$. Тоді

$$\overline{E} = \overline{X_0 \times Y_0} = \overline{X_0} \times \overline{Y_0} = X \times Y = P.$$

Оскільки P — це метричний компакт, то кожна його підмножина, зокрема, множина E, буде цілком обмеженою. Нехай $0 < \varepsilon_0 < \varepsilon$. За лемою 1 існують такі скінченні ε_0-сітки A і B у множині E, що $A \cap B = \varnothing$ і $A \cup B \subseteq E$. За лемою 2 ці множини A і B будуть ε-сітками в P, адже $P = \overline{E}$. Множини F, A і B замкнені в P і попарно не перетинаються. Розглянемо функцію

$$g_0(p) = \begin{cases} c_1 - 1, & p \in A, \\ c_2 + 1, & p \in B, \\ f_0(p), & p \in F. \end{cases}$$

Оскільки f_0 — нарізно неперервна функція, то звуження $f_0|_{cr(p_k)}$ буде неперервним для кожного $k = 1, \ldots, n$, а тоді і звуження $f_0|_F = g_0|_F$ теж будуть неперервними. Звуження $g_0|_A$ і $g_0|_B$ сталі, а тому і вони неперервні. В такому разі і функція g_0, що задана на замкненій підмножині $F_0 = A \sqcup B \sqcup F$ добутку $P = X \times Y$ буде неперервною. За теоремою Тітце-Урисона [10, с.116] існує неперервна функція $f : P \to \mathbb{R}$, для якої $g|_{F_0} = g_0$. Для цієї функції $g|_F = g_0|_F = f_0|_F$, отже, $g \in O$, бо $g \in CC(X \times Y)$ і $N_{p_k}(g - f_0) = 0$ для кожного $k = 1, \ldots, n$. Крім того, $g(p) = g_0(p) = c_1 - 1 < c_1$ для кожного $p \in A$ і $g(p) = g_0(p) = c_2 + 1 > c_2$ для кожного $p \in B$, а множини A і B – це скінченні ε-сітки в P, отже, $g \in G$. Таким чином, $g \in O \cap G$, отже, $O \cap G \neq \varnothing$, а значить, множина G всюди щільна в $CC(X \times Y)$.

4. Перший спосіб доведення неберовості простору $CC(X \times Y)$. Нагадаємо, що топологічний простір X називається *берівським* [8, с. 68], якщо в ньому кожна відкрита непорожня множина G є множиною другої категорії. Легко перевірити [8, с. 68], що топологічний векторний простір X буде берівськм тоді і тільки тоді, коли X буде множиною другої категорії в собі, отже, неберовість такого простору означає, що він є множиною першої категорії в собі.

Теорема 1. *Нехай X і Y — метричні компакти без ізольованих точок і для кожного номера n множина G_n складається з усіх нарізно неперервних функцій $f : X\times Y \longrightarrow \mathbb{R}$, для яких існують такі скінченні $\frac{1}{n}$-сітки A_n і B_n в $P = X\times Y$, що $f(p) < 0$ на A_n і $f(p) > 1$ на B_n. Тоді множини G_n відкриті і всюди щільні у просторі $CC(X\times Y)$, їх перетин $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} G_n = \varnothing$, а їх доповнення $F_n = CC(X\times Y)\setminus G_n$ замкнені і ніде не щільні в $CC(X\times Y)$ і $CC(X\times Y) = \bigcup\limits_{n=1}^{\infty} F_n$ є множиною першої категорії.*

Доведення. Те, що множини G_n відкриті і всюди щільні в $CC(X \times Y)$, доведено в лемі 4. Залишається довести, що $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} G_n = \varnothing$. Нехай це не так, тобто існує така нарізно неперервна функція $f\colon X\times Y \longrightarrow \mathbb{R}$, що $f \in G_n$ для кожного n. Тоді для кожного n існують такі скінченні $\frac{1}{n}$-сітки A_n і B_n в P, що $f(p) < 0$ на A_n і $f(p) > 1$ на B_n. Покладемо $A = \bigcup\limits_{n=1}^{\infty} A_n$ і $B = \bigcup\limits_{n=1}^{\infty} B_n$. Нескладно перевірити, що A і B — це всюди щільні підмножини добутку P, причому $f(p) < 0$ на A і $f(p) > 1$ на B. Звідси легко вивести, що функція f скрізь розривна. Справді, нехай p — довільна точка з P і U — довільний її окіл. Оскільки $\overline{A} = P = \overline{B}$, то існують такі точки $a \in A$ і $b \in B$, що $\{a, b\} \subseteq U$. Тоді $f(a) < 0$ і $f(b) > 1$, отже, коливання $\omega_f(U) = \sup\{|f(p') - f(p'')| : p', p'' \in U\} \geq |f(b) - f(a)| = 1$. Звідси випливає, що коливання в точці p

$$\omega_f(p) = \inf\{\omega_f(U) : U - \text{довільний окіл точки } p \text{ в } P\} \geq 1,$$

а в точці неперервності $\omega_f(p) = 0$, отже, f розривна в точці p.

Але, як добре відомо (див. [9, с.391] і багато загальніших результатів з [10]), для метричних компактів X і Y кожна функція $g \in CC(X\times Y)$ неперервна за сукупністю змінних хоча б в одній точці з $X\times Y$, що приводить до суперечності.

Таким чином, $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} G_n = \varnothing$ і теорема доведена.

5. Другий спосіб доведення неберовості простору $CC(X\times Y)$.

Тепер ми подамо другий спосіб доведення неберовості простору $CC(X\times Y)$, який застосовний до ширшого класу компактів

X і Y, але не дає явного зображення простору $CC(X\times Y)$ у вигляді об'єднання послідовності ніде не щільних множин. Цей другий спосіб базується на одній властивості так званої *функції обчислення* на просторі $Z = CC(X \times Y)$ з топологією пошарово рівномірної збіжності, тобто відображення $\Phi\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$, для якого $\Phi(x, y, z) = z(x, y)$ для довільних $x \in X$, $y \in Y$ і $z \in Z$.

Теорема 2. *Нехай X і Y — компакти без ізольованих точок, $Z = CC(X \times Y)$ і $\Phi\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$ — функція обчислення. Тоді Φ — це нарізно неперервна і скрізь розривна функція.*

Доведення. Неперервність Φ відносно змінних x і y для фіксованого $z \in Z$ випливає з нарізної неперервності функції $z\colon X \times Y \longrightarrow \mathbb{R}$, а неперервність відносно змінної z при фіксованих x і y випливає з того, що топологія пошарово рівномірної збіжності на Z мажорує топологію поточкової збіжності на Z, адже $|z(p)| \le N_p(z)$ для кожної точки $p = (x, y) \in X \times Y$.

Нехай $T = X \times Y \times Z$ — топологічний добуток просторів X, Y і Z. Покажемо, що функція $\Phi\colon T \longrightarrow \mathbb{R}$ розривна у кожній точці $t_0 = (x_0, y_0, z_0) \in T$. Розглянемо довільні околи U і V точок x_0 і y_0 у просторах X і Y відповідно і базисний окіл

$$W = \{z \in Z : \max_{k=1,\dots,n} N_{p_k}(z - z_0) < \delta\}$$

точки z_0 у просторі Z, де $p_k = (x_k, y_k) \in X\times Y$ при $k = 1, \dots, n$ і $\delta > 0$. Ми покажемо, що існує така точка $t = (u, v, w) \in U \times V \times W$, що

$$|\Phi(t) - \Phi(t_0)| = 1.$$

Розглянемо замкнену множину $F = \bigcup_{k=1}^{n} cr\{p_k\}$ у добутку $X \times Y$. Оскільки компакти X і Y не мають ізольованих точок, то існують такі точки $u \in U$ і $v \in V$, що $u \ne x_k$ і $v \ne y_k$ для кожного $k = 1, \dots, n$. Тоді точка $q = (u, v) \in U \times V$ і $q \notin F$. Множина $E = F \cup \{q\}$ теж буде замкненою в добутку $X \times Y$, який є компактом [7, с. 217, теорема 3.2.4], а значить, нормальним простором [7, с. 199, теорема 3.1.9]. Розглянемо функцію $w_0\colon E \longrightarrow \mathbb{R}$, покладаючи

$$w_0(p) = \begin{cases} z_0(p), & p \in F, \\ z_0(p_0) + 1, & p = q, \end{cases}$$

де $p_0 = (x_0, y_0)$. Оскільки $w_0|_F = z_0|_F$ і функція z_0 нарізно неперервна, то звуження $z_0|_F$, а з ним і звуження $w_0|_F$, будуть неперервними функціями. Крім того, і звуження $w_0|_{\{q\}}$ неперервне. Але $E = F \cup \{q\}$, отже, і w_0 — це неперервна функція, бо множини F і $\{q\}$ замкнені. За теоремою Тітце-Урисона існує неперервна функція $w\colon X \times Y \longrightarrow \mathbb{R}$, така, що $w|_E = w_0$. Тоді $w|_F = w_0|_F = z_0|_F$ і $w \in Z$, отже, $w \in W$. Таким чином, точка $t = (u, v, w) \in U \times V \times W$. Але $\Phi(t) = w(u, v) = w(q) = w_0(q) = z_0(p_0) + 1$, отже, $|\Phi(t) - \Phi(t_0)| = |z_0(p_0) + 1 - z_0(p_0)| = 1$. Це показує, що функція Φ розривна в точці t_0 як функція від трьох змінних.

Нам буде потрібний результат про сукупну неперервність нарізно неперервних функцій, який легко вивести з однієї загальної теореми [11, с. 43, теорема 6].

Теорема 3. *Нехай X і Y — компактні простори, що задовольняють першу аксіому зліченності, Z — берівський простір і $f\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$ — нарізно неперервна функція. Тоді $C(f) \neq \varnothing$, якщо простори X, Y, Z непорожні.*

Теорема 4. *Нехай X і Y — компакти без ізольованих точок, які задовольняють першу аксіому зліченності. Тоді простір $Z = CC(X \times Y)$ з топологією пошарової рівномірної збіжності є множиною першої категорії в собі.*

Доведення. Нехай, це не так, тобто Z — це множина другої категорії в собі. Оскільки Z — це топологічний векторний простір, то в цьому разі він буде берівським [8, с.68, твердження 3]. За теоремою 2 функція обчислення $\Phi\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$, $\Phi(x, y, z) = z(x, y)$, буде нарізно неперервною і скрізь розривною. Але за теоремою 3 вона повинна бути десь неперервною, адже наші простори в цьому випадку непорожні і задовольняють умови теореми 3. Отримана суперечність і показує, що простір Z є множиною першої категорії в собі.

Відомий простір Геллі H [7, с.229], [12, с.220], що складається зі зростаючих функцій $h\colon [0, 1] \longrightarrow [0, 1]$ і наділяється топологією поточкової збіжності — це сепарабельний неметризовний компакт з першою аксіомою зліченності. Таким чином, теорема 1 для встановлення неберовості простору $CC(X \times Y)$ має вужче поле застосовності, але в ній явно вказуються ніде не щільні множини, які в об'єднанні дають весь простір $CC(X \times Y)$.

6. Застосування W-компактів. У праці [13, с. 266] були розглянуті так звані W-простори і було показано, що вони ефективно можуть бути використані при дослідження сукупної неперервності нарізно неперервних функцій та їх аналогів. Якщо X — це W-простір, який є компактом, то ми його будемо називати *W-компактом.* Виходячи з цих результатів, можна встановити і такий.

Теорема 5. *Нехай X і Y — це W-компакти, Z — берівський простір і $f\colon X \times Y \times Z \longrightarrow \mathbb{R}$ — нарізно неперервна функція. Тоді $C(f) \neq \varnothing$, якщо простори X, Y, Z непорожні.*

З теореми 5 і теореми 2 негайно випливає

Теорема 6. *Нехай X і Y — це W-компакти без ізольованих точок. Тоді простір $CC(X \times Y)$ з топологією пошарово рівномірної збіжності множиною першої категорії в собі.*

Зауважимо, що компакти Еберлейна і компакти Корсона – це W-компакти і теореми 5 і 6 справджуються і для них.

7. Наявність підпросторів компактів, які мають зліченнну псевдобазу. Перейдемо до викладу третього підходу до доведення неберовості простору S, який використовує топологічні ігри. З допомогою нього вдалося отримати найзагальніший результат.

Елемент a топологічного простору X ми називатимемо його $\aleph_0$-*точкою*, якщо існує така послідовність різних точок a_k, яка збігається до a в X.

Система $\mathcal{U}$ відкритих множин в X називається *псевдобазою* простору X, якщо для довільної відкритої непорожньої множини G в X існує така непорожня множина $U \in \mathcal{U}$, що $U \subseteq G$.

Кажуть, що топологічний простір X *має зліченну псевдобазу* , якщо існує не більш, ніж зліченна псевдобаза $\mathcal{U}$ простору X.

Зараз ми вивчимо компакти, які не мають $\aleph_0$-точок. Через $|M|$ ми позначатимемо потужність множини M.

Лема 5. *Нехай X — компакт, який не має $\aleph_0$-точок, і A — нескінченна підмножина X. Тоді існують такі нескінченні підмножини A' і A'' множини A, що $\overline{A'} \cap \overline{A''} = \varnothing$.*

Доведення. Оскільки множина A нескінченна, то існує така послідовність точок $a_n \in A$, що $a_n \neq a_m$ при $n \neq m$. Послідовність точок a_n розбіжна в X, бо X не має $\aleph_0$-точок. Позначимо через L множину граничних точок послідовності $(a_n)_{n=1}^{\infty}$. Оскільки X — компактний простір, то $L \neq \varnothing$ [7, с. 203]. Але послідовність $(a_n)_{n=1}^{\infty}$ розбіжна, тому $|L| \geq 2$. Справді, існує точка $a \in L$. Оскільки $a_n \nrightarrow a$, то існує такий відкритий окіл U точки a в X, що множина $I = \{n : a_n \notin U\}$ нескінченна. Тоді $I = \{n_k : k \in \mathbb{N}\}$, де $n_k < n_{k+1}$ для кожного k. Послідовність $(a_{n_k})_{k=1}^{\infty}$ має граничну точку b у компактному просторі X. Оскільки множина $F = X \backslash U$ замкнена і $a_{n_k} \in F$ для кожного k, то і $b \in F$. Тому $a \neq b$, адже $a \in U$, а $b \notin U$. Точка b, будучи граничною точкою підпослідовності $(a_{n_k})_{k=1}^{\infty}$, є разом з тим і граничною точкою самої послідовності $(a_n)_{n=1}^{\infty}$, отже, $b \in L$. Таким чином, ми знайшли дві різні граничні точки a і b послідовності $(a_n)_{n=1}^{\infty}$. З регулярності компакту X [7, с. 199] випливає, що існує такий окіл U точки в X, що $\overline{U} \subseteq X \backslash \{b\}$, і такий окіл V точки в X, що $\overline{V} \subseteq X \backslash \overline{U}$, тобто $\overline{U} \cap \overline{V} = \varnothing$. Оскільки a і b – це граничні точки послідовності $(a_n)_{n=1}^{\infty}$ точок $a_n \in A$, то множини $A' = A \cap U$ і $A'' = A \cap V$ нескінченні. При цьому $\overline{A'} \subseteq \overline{U}$ і $\overline{A''} \subseteq \overline{V}$, отже, $\overline{A'} \cap \overline{A''} = \varnothing$. Таким чином, A' і A'' — шукані множини.

Покладемо $D = \bigcup\limits_{n=0}^{\infty} \{0,1\}^n$, $D_n = \bigcup\limits_{k=0}^{n} \{0,1\}^k$ і $\Delta = \{0,1\}^{\mathbb{N}}$. Для довільного $d = (d_1, \ldots, d_n) \in D$ та $i \in \{0,1\}$ позначимо $d_{,i} = (d_1, \ldots, d_n, i)$. Якщо $\delta = (d_n)_{n=1}^{\infty} \in \Delta$ і $n \in \mathbb{N}$, то $\delta|_n = (d_1, \ldots, d_n)$, до того ж $d|_0 = \varnothing$ і $\{0,1\}^0 = \{\varnothing\}$.

Лема 6. *Нехай X — нескінченний компакт без $\aleph_0$-точок. Тоді існує така сім'я $(A_d)_{d \in D}$ нескінченних множин A_d, що $A_{d,0} \cup A_{d,1} \subseteq A_d$ і $\overline{A_{d,0}} \cap \overline{A_{d,1}} = \varnothing$ для кожного $d \in D$.*

Доведення. Така сім'я визначається індуктивно з допомогою леми 5. Виберемо спочатку довільну нескінченну підмножину $A_{\varnothing}$ компакту X. Припустимо, що для деякого номера $n \in \mathbb{N}_0 = \mathbb{N} \cup \{0\}$ множини A_d вже визначені при $d \in D_n$. Тоді для фіксованого $d \in \{0,1\}^n$ застосуємо лему 5 до множини A_d. Ми отримаємо дві нескінченні підмножини $A_{d,0}$ і $A_{d,1}$ множини A_d, такі, що $\overline{A_{d,0}} \cap \overline{A_{d,1}} = \varnothing$, і тим самим визначимо множини A_d для всіх $d \in \{0,1\}^{n+1}$. Таким чином, сім'я $(A_d)_{d \in D}$ визначена.

Нагадаємо, що частково впорядкована множина K називається *індуктивно впорядкованою*, якщо кожна її лінійно впорядкована підмножина L обмежена зверху, тобто існує такий елемент $k \in K$, що $l \leq k$ для довільного $l \in L$.

Лема 7. *Нехай X і сім'я $(A_d)_{d \in D}$ – такі ж як у лемі 6, $F_\delta = \bigcap\limits_{n=0}^{\infty} \overline{A_{\delta|n}}$ для довільного $\delta \in \Delta$ і $\mathcal{K} = \{K :$ K замкнена підмножина X і $(\forall \delta \in$*

$\Delta)(K \cap F_\delta \neq \varnothing)\}$. Тоді $F_\delta \neq \varnothing$ для кожного $\delta \in \Delta$ і $(\mathcal{K}, \supseteq)$ – це непорожня індуктивно впорядкована множина.

Доведення. З компактності простору X негайно випливає [7, с. 196], що $F_\delta \neq \varnothing$ для кожного $\delta \in \Delta$, адже $(\overline{A}_{\delta|n})_{n=0}^{\infty}$ – це спадна послідовність непорожніх замкнених підмножин X. Тому $X \in \mathcal{K}$, отже, $\mathcal{K} \neq \varnothing$. Нехай $\mathcal{L}$ – лінійно впорядкована частина $\mathcal{K}$. Розглянемо її перетин $K = \cap\mathcal{L}$. Зрозуміло, що $L \supseteq K$ для кожного $L \in \mathcal{L}$. Покажемо, що $K \in \mathcal{K}$. Множина K замкнена як перетин замкнених множин. Візьмемо $\delta \in \Delta$ і розглянемо систему $\mathcal{F} = \{L \cap F_\delta : L \in \mathcal{L}\}$. Зрозуміло, що $L \cap F_\delta \neq \varnothing$ для кожного $L \in \mathcal{L}$, адже $\mathcal{L} \subseteq \mathcal{K}$. Оскільки система $\mathcal{L}$ лінійно впорядкована, то для довільних множин $L_1, \dots, L_n$ з $\mathcal{L}$ існує така множина L_j, що $L_j \subseteq L_k$ для кожного $k = 1, \dots, n$. Тому

$$\bigcap_{k=1}^{n} (L_k \cap F_\delta) \supseteq L_j \cap F_\delta \neq \varnothing,$$

отже, $\mathcal{F}$ — центрована система замкнених множин в X. З компактності X отримуємо, що $\cap\mathcal{F} \neq \varnothing$. Але

$$\bigcap \mathcal{F} = \bigcap_{L \in \mathcal{L}} L \cap F_\delta = (\bigcap_{L \in \mathcal{L}} L) \cap F_\delta = K \cap F_\delta.$$

Таким чином, $K \cap F_\delta \neq \varnothing$, отже, $K \in \mathcal{K}$. Це і доводить, що $(\mathcal{K}, \supseteq)$ — індуктивно впорядкована множина.

Теорема 7. *Нехай X — нескінченний компакт без $\aleph_0$-точок. Тоді існує його нескінченний замкнений підпростір Y без ізольованих точок, який має зліченну псевдобазу.*

Доведення. Нехай $(A_d)_{d \in D}$ — побудовна в лемі 6 діадична схема, а $(F_\delta)_{\delta \in \Delta}$ і $\mathcal{K}$ — такі ж як в лемі 7. Покладемо для кожного $n \in \mathbb{N}_0$

$$Y_n = \bigcup_{d \in \{0,1\}^n} \overline{A}_d \quad \text{і} \quad Y_\infty = \bigcap_{n=0}^{\infty} Y_n.$$

Тоді $F_\delta = \bigcap\limits_{n=0}^{\infty} \overline{A}_{\delta|n} \subseteq \bigcap\limits_{n=0}^{\infty} Y_n = Y_\infty$ для довільного $\delta \in \Delta$. Отже, $Y_\infty \cap F_\delta = F_\delta \neq \varnothing$ для кожного $\delta \in \Delta$, а значить $Y_\infty \in \mathcal{K}$, адже множина Y_∞ замкнена як перетин замкнених множин Y_n. Оскільки частково впорядкована множина $(\mathcal{K}, \supseteq)$ є індуктивно впорядкованою за лемою 7, то за лемою Куратовського-Цорна [14, с. 129], [15, с. 63] існує максимальний елемент Y в $(\mathcal{K}, \supseteq)$, для якого $Y_\infty \supseteq Y$. Зауважимо, що Y, як і довільний елемент з $\mathcal{K}$, є нескінченною множиною. Максимальність Y в $(\mathcal{K}, \supseteq)$ означає, що для кожного $K \in \mathcal{K}$ з умови $Y \supseteq K$ випливає, що $Y = K$.

Нехай $V_d = \overline{A}_d \cap Y$ для кожного $d \in D$. Оскільки

$$Y \subseteq Y_\infty \subseteq Y_n = \bigsqcup_{d \in \{0,1\}^n} \overline{A}_d$$

для кожного $n \in \mathbb{N}_0$, то множини V_d відкрито-замкнені в підпросторі Y. Крім того, для довільного $d = (d_1, \ldots, d_n) \in D$ і послідовності $\delta = (d_1, \ldots, d_n, 0, \ldots, 0) \in \Delta$ будемо мати, що $\delta|n = d$, і тому

$$V_d = \overline{A}_d \cap Y = \overline{A}_{\delta|n} \cap Y \supseteq F_\delta \cap Y \neq \varnothing,$$

бо $Y \in \mathcal{K}$.

Покажемо, що система $\mathcal{V} = \{V_d : d \in D\}$ — це псевдобази в Y. Нехай V — непорожня відкрита множина у просторі Y. Тоді її доповнення $K = Y \backslash V$ — це замкнена в Y, а значить, і в просторі X. Оскільки Y — це мінімальний елемент в $(\mathcal{K}, \supseteq)$, то $K \notin \mathcal{K}$. Тому існує таке $\delta \in \Delta$, що $K \cap F_\delta = \varnothing$. Тоді

$$(Y \backslash V) \cap (F_\delta \cap Y) = K \cap (F_\delta \cap Y) = (K \cap F_\delta) \cap Y = \varnothing,$$

тому $F_\delta \cap Y \subseteq V$. Але

$$F_\delta \cap Y = \bigcap_{n=0}^{\infty} \overline{A}_{\delta|n} \cap Y = \bigcap_{n=0}^{\infty} V_{\delta|n},$$

отже, $\bigcap\limits_{n=0}^{\infty} V_{\delta|n} \subseteq V$. З компактності простору Y, замкненості множин $V_{\delta|n}$ і відкритості V в Y негайно випливає, що $V_{\delta|n} \subseteq V$ для деякого $n \in \mathbb{N}_0$. Таким чином, $V_d \subseteq V$ для $d = \delta|n$, що і треба було довести.

Зрозуміло, що псевдобаза $\mathcal{V}$ простору Y зліченна, адже такою є множина $D = \bigcup\limits_{n=0}^{\infty} \{0,1\}^n$.

Залишилося довести, що Y не має ізольованих точок. Нехай це не так і y_0 – деяка ізольована точка в Y. Тоді одноточкова множина

$V = \{y_0\}$ буде відкритою в Y. Оскільки $\mathcal{V}$ — це псевдобаза Y, то існує таке $d \in D$, що $V_d \subseteq V$. Тоді

$$V_{d,0} \sqcup V_{d,1} = (\overline{A}_{d,0} \sqcup \overline{A}_{d,1}) \cap Y \subseteq \overline{A}_d \cap Y = V_d \subseteq \{y_0\}.$$

Але $V_{d,0} \neq \varnothing$ і $V_{d,1} \neq \varnothing$, отже, таке включення неможливе.

8. Побудова псевдозбіжних послідовностей. Нехай $(A_n)_{n=1}^{\infty}$ — послідовність підмножин A_n топологічного простору X і $a \in X$. Будемо говорити, що послідовність $(A_n)_{n=1}^{\infty}$ *псевдозбігається до точки* a (позначається: $A_n \rightsquigarrow a$), якщо для кожного околу U точки a в X існує такий номер N, що $A_n \cap U \neq \varnothing$, як тільки $n \geq N$. Послідовність $(A_n)_{n=1}^{\infty}$ називається *псевдозбіжною* в X, якщо існує така точка $a \in X$, що $A_n \rightsquigarrow a$.

Теорема 8. *Нехай X — нескінченний компакт. Тоді в X існує диз'юнктна псевдозбіжна послідовність непорожніх скінченних множин A_n.*

Доведення. Спочатку припустимо, що X має $\aleph_0$-точку a. Тоді існує послідовність $(a_n)_{n=1}^{\infty}$, що складається з різних точок з X, яка збігається до a в X. Зрозуміло, що тоді послідовність одноточкових множин $A_n = \{a_n\}$ і буде шуканою.

Нехай тепер X не має $\aleph_0$-точок. Тоді за теоремою 7 існує нескінченний замкнений підпростір Y простору X без ізольованих точок, який має зліченну псевдобазу $\mathcal{V} = \{V_n : n \in \mathbb{N}\}$, що складається з непорожніх множин. Оскільки Y не має ізольованих точок і є T_1-простором, адже X – компакт, то скінченні непорожні множини E в Y не можуть бути відкритими, отже, всі множини V_n нескінченні, адже вони відкриті в Y.

Перейдемо до побудови множин A_n. Виберемо деяку точку $a_{1,1} \in V_1$ і покладемо $A_1 = \{a_{1,1}\}$. Далі виберемо дві різні точки $a_{2,1}$ і $a_{2,2}$, такі, що $a_{2,1} \in V_1 \setminus A_1$ і $a_{2,2} \in V_2 \setminus A_1$, і покладемо $A_2 = \{a_{2,1}, a_{2,2}\}$. Припустимо, що для деякого номера n уже побудовані множини $A_m = \{a_{m,k} : k = 1, \ldots, m\}$ при $m < n$, такі, що точки $a_{m,k}$ різні і $a_{m,n} \in V_k \setminus \bigcup\limits_{j<m} A_j$ при $m < n$ і $k = 1, \ldots, m$. Оскільки множина $\bigcup\limits_{j<n} A_j$ скінченна, то з нескінченності множин $V_1, \ldots, V_n$ випливає, що існують такі різні точки $a_{n,1} \ldots, a_{n,n}$, що $a_{n,k} \in V_k \setminus \bigcup\limits_{j<n} A_j$ при $k = 1, \ldots, n$. Покладаючи $A_n = \{a_{n,1} \ldots, a_{n,n}\}$, ми продовжимо нашу побудову ще на один крок.

Таким чином, ми побудували таку диз'юнктну послідовність скінченних множин A_n у просторі Y, що $V_k \cap A_n \neq \varnothing$ при $k \leq n$, адже $a_{n,k} \in V_k \cap A_n$.

Візьмемо довільну точку $a \in Y$ і покажемо, що $A_n \rightsquigarrow a$ в Y. Нехай U – окіл точки a в Y. Оскільки $\mathcal{V}$ – це псевдобаза в Y, то існує такий номер N, що $V_N \subseteq U$. Але $A_n \cap V_N \neq \varnothing$ при $n \geq N$, тому $A_n \cap U \neq \varnothing$, як тільки $n \geq N$. Отже, $A_n \rightsquigarrow a$ і послідовність $(A_n)_{n=1}^{\infty}$ є шуканою.

9. Гра Шоке. Нагадаємо, що *гра Шоке* $Ch(X)$ на топологічному просторі X — це гра двох гравців α і β, які вибирають по черзі відкриті непорожні множини відповідно U_n і V_n, так, що $V_{n+1} \subseteq U_n \subseteq V_n$ для кожного n, причому першим починає гравець β. Якщо $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} U_n \neq \varnothing$, то виграє гравець α, якщо ж це не так, то виграє β.

Позначимо символом $\mathcal{U}_X$ систему всіх відкритих непорожніх підмножин простору X. Відображення $\sigma\colon \bigcup\limits_{n=1}^{\infty} \mathcal{U}_X^n \longrightarrow \mathcal{U}_X$ називається *виграшною стратегією для гравця α у грі Шоке*, якщо для довільної партії $((U_n, V_n) : n \in \mathbb{N})$ у грі Шоке, такої, що $U_n = \sigma(V_1, \dots, V_n)$ для кожного n, перетини $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} U_n = \bigcap\limits_{n=1}^{\infty} V_n \neq \varnothing$, тобто, коли α грає згідно з стратегією σ, то він обов'язково виграє. Простір X називається *α-сприятливим*, якщо гравець α має виграшну стратегію у грі Шоке $Ch(X)$.

Відображення $\tau\colon \bigcup\limits_{n=1}^{\infty} \mathcal{U}_X^n \longrightarrow \mathcal{U}_X$ називається *виграшною стратегією для гравця β у грі Шоке*, якщо для довільної партії $((U_n, V_n) : n \in \mathbb{N})$ у грі Шоке: $V_1 = \tau(\varnothing)$, $V_n = \tau(U_1, \dots, U_{n-1})$ при $n > 1$, виконуються рівність $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} U_n = \bigcap\limits_{n=1}^{\infty} V_n = \varnothing$, тобто гравець β виграє, коли він грає згідно з стратегією τ. Простір X називається *β-сприятливим*, якщо гравець β має виграшну стратегію у грі Шоке. Ж. Сан-Ремо [16] встановив, що простір X буде берівським тоді і тільки тоді, коли він β-несприятливий, тобто гравець β не має виграшної стратегії у грі Шоке. Іншими словами β-сприятливість простору X рівносильна його неберовості, точніше: в [16] було доведено, що коли $\tau\colon \bigcup\limits_{n=0}^{\infty} \mathcal{U}_X^n \longrightarrow \mathcal{U}_X$ — це виграшна стратегія для гравця β у грі Шоке на просторі X, то відкрита непорожня множина $V_1 = \tau(\varnothing)$ є першої категорії в X.

10. Неберовість простору нарізно неперервних функцій на добутку компаку і α-сприятливого простору. Нехай X і Y — довільні топологічні простори. Введемо на просторі $CC(X \times Y)$ топологічну структуру пошарової рівномірної збіжності, в якій базу околів точки $f_0 \in CC(X \times Y)$ утворюють множини $O_{S,T,\varepsilon}(f_0) = \{f \in CC(X \times Y) : (\forall p \in cr(S \times T))(|f(p) - f_0(p)| < \varepsilon)\}$, де $cr(S \times T) = (S \times Y) \cup (X \times T)$, S і T — довільні скінченні підмножини просторів X і Y відповідно і $\varepsilon > 0$. Простір $CC(X \times Y)$ з топологією пошарово рівномірної збіжності позначимо через $SC(X \times Y)$. Якщо простори X і Y псевдокомпактні, то $SC(X \times Y)$ – це локально опуклий простір, топологічна структура якого породжується сукупністю переднорм

$$p_{S,T}(f) = \sup_{p \in cr(S \times T)} |f(p)|,$$

де $S \subseteq X$ і $T \subseteq Y$ — скінченні множини. В загальному випадку операція множення на скаляр може виявитися розривною і $SC(X \times Y)$ не буде топологічним векторним простором.

Теорема 9. *Нехай X — нескінченний компакт, Y — α-сприятливий цілком регулярний простір без ізольованих точок. Тоді топологічний простір $Z = SC(X \times Y)$ є множиною першої категорії в собі.*

Доведення. На основі теореми Сан-Ремо [16] досить побудувати виграшну для гравця β стратегію $\tau\colon \bigcup\limits_{n=0}^{\infty} \mathcal{U}_Z^n \longrightarrow \mathcal{U}_Z$ у грі Шоке $Ch(Z)$, таку, що $\tau(\varnothing) = Z$. Ми будемо вважати, що $Y \neq \varnothing$, оскільки при $Y = \varnothing$ твердження теореми тривіальне.

Спочатку, використавши теорему 8, побудуємо таку диз'юнктну послідовність непорожніх скінченних множин A_n в X, що $A_n \rightsquigarrow a$ для деякої точки $a \in X$. Далі на основі α-сприятливості простору Y виберемо деяку виграшну для гравця α стратегію $\sigma\colon \bigcup\limits_{n=0}^{\infty} \mathcal{U}_Y^n \longrightarrow \mathcal{U}_Y$ у грі $Ch(Y)$.

Приступимо до побудови стратегії τ. В процесі цієї побудови виникатимуть дві партії (V_n, W_n) у грі $Ch(Y)$ і (G_n, H_n) у грі $Ch(Z)$, причому у першій партії α грає за стратегією σ, тобто $V_n = \sigma(W_1, \dots, W_n)$ для кожного n, а ходи другої партії визначатимуть стратегію τ гравця

β, тобто $\tau(\varnothing) = H_1$ і $\tau(G_1, \dots, G_{n-1}) = H_n$ для кожного $n > 1$. При цьому ходи $W_1, \dots, W_n$ залежатимуть від ходів $G_1, \dots, G_n$.

Отож нехай $\tau(\varnothing) = Z = H_1$. Для того, щоб визначити H_2, розглянемо відповідь G_1 гравця α на хід H_1 гравця β. Оскільки $G_1 \neq \varnothing$, то можна вибрати $f_1 \in G_1$. Але множина G_1 відкрита в $SC(X \times Y)$, тому існують такі скінченні множини S_1 в X і T_1 в Y і число $\varepsilon_1 > 0$, що $O_1 = O_{S_1,T_1,\varepsilon_1}(f_1) \subseteq G_1$. Оскільки множина S_1 скінченна, а послідовність множин A_n диз'юнктна, то існує такий номер $k_1 > 1$, що $A_n \cap S_1 = \varnothing$ при $n \geq k_1$. Покладемо $m_1 = k_1 + 1$. Розглянемо хрест $F_1 = cr(S_1 \times T_1)$ у добутку $X \times Y$, який є його замкненою підмножиною, і деяку точку $y_1 \in Y \backslash T_1$. Така точка існує, бо Y — це непорожній гаусдорфовий простір без ізольованих точок. Оскільки добуток $X \times Y$ гаусдорфовий, то кожну точку p з множини $P_1 = (A_{k_1} \cup A_{m_1}) \times \{y_1\}$ можна оточити таким околом U_p, що сім'я $(U_p)_{p \in P_1}$ диз'юнктна і $U_p \cap F_1 = \varnothing$ для довільного $p \in P_1$. Це можна зробити на основі того, що $(A_{k_1} \cup A_{m_1}) \cap S_1 = \varnothing$ і $y_1 \notin T_1$, отже, $P_1 \cap F_1 = \varnothing$. Далі, оскільки $X \times Y$ – це цілком регулярний простір як добуток таких просторів, то для кожної точки $p \in P_1$ існує неперервна функція $\varphi_p : X \times Y \to [0, 1]$, така, що $\varphi_p(p) = 1$ і $\varphi_p(q) = 0$, якщо $q \notin U_p$. Покладемо $\lambda_p = -f_1(p)$, якщо $p \in A_{n_1} \times \{y_1\}$, і $\lambda_p = 1 - f_1(p)$, якщо $p \in A_{m_1} \times \{y_1\}$, і визначимо функцію $g_1 = f_1 + \sum\limits_{p \in P_1} \lambda_p \varphi_p$. Оскільки $g_1|_{F_1} = f_1|_{F_1}$, адже $(\bigcup\limits_{p \in P_1} U_p) \cap F_1 = \varnothing$ за побудовою, а тому $\varphi_p(q) = 0$ на F_1, то $g_1 \in O_1$. Крім того, якщо $p \in A_{n_1} \cup \{y_1\}$, то $\varphi_p(p) = 1$ і $\varphi_p(q) = 0$ при $q \in P_1 \backslash \{p\}$, тому $g_1(p) = f_1(p) + \lambda_p \varphi_p(p) = f_1(p) - f_1(p) = 0$, а коли $p \in A_{m_1} \cup \{y_1\}$, то $g_1(p) = f_1(p) + \lambda_p \varphi_p(p) = f_1(p) + 1 - f_1(p) = 1$. На основі нарізної неперервності функції g_1 знайдемо такий відкритий окіл W_1 точки y_1 у просторі Y, що $g_1(x, y) < \frac{1}{8}$ на $A_{k_1} \times W_1$ і $g_1(x, y) > \frac{7}{8}$ на $A_{m_1} \times W_1$.

Далі покладемо

$$V_1 = \sigma(W_1) \text{ і } H_2 = O_{A_{k_1} \cup A_{m_1}, \varnothing, \frac{1}{8}}(g_1) \cap O_1.$$

Тоді для довільних $f \in H_2$ та $y \in V_1$ будемо мати: $f(x, y) = f(x, y) - g_1(x, y) + g_1(x, y) < \frac{1}{8} + \frac{1}{8} = \frac{1}{4}$ при $x \in A_{k_1}$ і $f(x, y) = f(x, y) - g_1(x, y) + g_1(x, y) > -\frac{1}{8} + \frac{7}{8} = \frac{3}{4}$ при $x \in A_{m_1}$. Тепер припустимо, що вже зроблені ходи $H_1, G_1, \dots, H_n, G_n$ у грі $Ch(Z)$ і відповідні ходи $W_1, V_1, \dots, W_{n-1}, V_{n-1}$ у грі $Ch(Y)$. Так само як для множини G_1 ми можемо для множини G_n визначити такі номери $k_n, m_n > n$, відкриті непорожні множини

$W_n \subseteq V_{n-1}$, $H_{n+1} \subseteq G_n$ і $V_n = \sigma(W_1, \ldots, W_n)$, що для довільних $f \in H_{n+1}$ і $y \in V_n$ виконуються нерівності:

$$\begin{aligned} f(x,y) &< \frac{1}{4} \text{ при } x \in A_{k_n} \\ f(x,y) &> \frac{3}{4} \text{ при } x \in A_{m_n}. \end{aligned} \qquad (\star)$$

Таким чином, стратегія τ визначена.

Доведемо, що τ — це виграшна стратегія для гравця β у грі $Ch(Z)$. Нехай це не так і $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} G_n = \bigcap\limits_{n=1}^{\infty} H_n \neq \varnothing$. Виберемо тоді деяку функцію $f \in \bigcap\limits_{n=1}^{\infty} H_n$. Оскільки у відповідній партії (V_n, W_n) у грі $Ch(Y)$ гравець α грав за своєю виграшною стратегією σ, то $\bigcap\limits_{n=1}^{\infty} V_n \neq \varnothing$, отже, існує точка $b \in \bigcap\limits_{n=1}^{\infty} V_n$. Тоді на основі $(\star)$ для кожного n, маємо $f_b(x) < \frac{1}{4}$ на A_{k_n} і $f_b(x)) > \frac{3}{4}$ на A_{m_n}. Але f — нарізно неперервна функція, тому функція f_b неперервна, зокрема, вона буде неперервною в точці a, до якої псевдозбігається послідовність A_n. Візьмемо такий окіл U точки a в X, що $|f_b(x) - f_b(a)| < \frac{1}{4}$, як тільки $x \in U$. Оскільки $A_n \rightsquigarrow a$ і $k_n, m_n \to \infty$, то існує такий номер n, для якого $A_{k_n} \cap U \neq \varnothing$ і $A_{m_n} \cap U \neq \varnothing$. Візьмемо $x' \in A_{k_n} \cap U$ і $x'' \in A_{m_n} \cap U$. Тоді $f_b(x') < \frac{1}{4}$, $f_b(x'') > \frac{3}{4}$, $|f_b(x') - f_b(a)| < \frac{1}{4}$ і $|f_b(x'') - f_b(a)| < \frac{1}{4}$. Тому $\frac{1}{2} = \frac{3}{4} - \frac{1}{4} < f_b(x'') - f_b(x') = f_b(x'') - f_b(a) + f_b(a) - f_b(x') < \frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$, що дає нам абсурдну нерівність $\frac{1}{2} < \frac{1}{2}$.

Отже, стратегія τ виграшна для β, а тому за теоремою Сан-Ремо простір $Z = H_1 = \tau(\varnothing)$ є множиною першої категорії в собі.

Література

[1] *Maslyuchenko V., Voloshyn H.* Closure of the set of polynomials in the space of separately continuous functions // Int. conf. ded. to the 120th anniversary of S.Banach. Abstracts of Reports. — Lviv, 17 – 21 September, 2012. — P. 97.

[2] *Волошин Г.А., Маслюченко В.К.* Топологізація простору нарізно неперервних функцій // Карп. матем. публ. — 2013. — **5**, №2. — С. 199 – 207.

[3] *Волошин Г.А., Маслюченко В.К., Маслюченко О.В.* Про берівську категорію простору нарізно неперервних функцій // Всеукр. наук. конф. "Сучасні проблеми теорії ймовірностей та математичного аналізу". — Тези доповідей. Ворохта, 24 лютого — 2 березня 2014 року. — Івано-Франківськ: Прикарп. нац. ун-т ім. В.Стефаника, 2014. — С. 46 – 48.

[4] *van Douwen E.* The integers and topology // in: Handbook of Set-Therutic Topology (K.Kunen, J.E.Vaughan, eds). — North-Holland, Amsterdam, 1984, pp. 111 – 167.

[5] *Banakh T., Mykhaylyk V., Zdomskyy L.* On meager fuction spaces, network character and meager convergence in topological spaces // Comment. Math. Univ. Carolin. — 2011. — **52**, №2. — pp. 273 – 281.

[6] *Маслюченко В.К.* Лекції з функціонального аналізу. Ч.1. Метричні і нормовані простори. — Чернівці: ЧНУ Рута, 2010. — 184 с.

[7] *Энгелькинг Р.* Общая топология. — М.: Мир, 1986. — 752 с.

[8] *Маслюченко В.К.* Перші типи топологічних векторних просторів. — Чернівці: Рута, 2002. — 72 с.

[9] *Hahn H.* Theorie der reellen Funktionen.1.Band. — Berlin: Verlag von Julius Springer, 1921. – VIII+600S.

[10] *Маслюченко В.К.* Нарізно неперервні відображення і простори Кете: дис. ... докт. фіз.-мат. наук: 01.01.01. — Чернівці, 1999. – 345 с.

[11] *Маслюченко В.К.* Простори Гана і задача Діні // Мат. методи та фіз.-мех. поля. — 1998. — **41**, №4. — С. 39 – 41.

[12] Келлі Дж. Общая топология. — М.: Наука, 1981. — 432с.

[13] *Маслюченко О. В.* Побудова w-первісних та різні аналоги компактних операторів: дис. ... докт. фіз. - мат. наук: 01.01.01. — Чернівці, 2012. — 300 с.

[14] *Маслюченко В.К.* Елементи теорії множин. — Чернівці: Рута, 2002. — 132 с.

[15] *Маслюченко В.К.* Лекції з функціонального аналізу. Ч.2. Лінійні оператори і функціонали. — Чернівці: ЧНУ Рута, 2010. — 192 с.

[16] *Saint-Raymond J.* Jeux topologiques et espaces de Namioka // Proc. Amer. Math. Soc. — 1983. — **87**, No 3. — pp. 409 – 504.